

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

290. An iudex Ecclesiasticus possit punire adulterum, vel hoc crimen sit
misti fori? Ex part. 4. tratat. 1. res. 16.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immunit. Eccles. Resol. CCXC. &c. 245

Doctorem assententium, Ecclesiam laesam in contracto, de cuius nullitate, vel exceptione agitur per integram restitutionem, laicos coram Ecclesiastico Iudice posse conveniri. Notandum est etiam, quod supradicta sententia non solum procedit in rebus Ecclesiae, sed etiam in rebus Clericorum; ita ut laici earum inuasores, coram Ecclesiastico Iudice conveniri, & coerceri valeant: quicquid in contrarium afferant Barbofius, Decianus, Pereira, & alij, putantes minime res Clericorum potius privilegio rerum Ecclesiasticarum, neque propter violentiam eis illatam, posse laicos trahi ad Ecclesiasticum Iudicem: quae sunt omnia notanda, ut observat doctus Barbofa loco citato.

3. Et pro fine huius Resol. observandum est, etiam male Cevallos ubi supra num. 17. docere, laicum non posse conveniri coram iudice Ecclesiastico, si verba iniuriosa adversus Clericum emisit: nam contrarium docent DD. & inter Hispanos ipsos Ioan. de Hevia in Curia Philip. part. 3. §. 2. num. 6. ubi sic asserit: [Conoce tambien el Iuez Ecclesiastico contra legos, que injurian a los Clerigos, y personas Ecclesiasticas, aunque tambien lo puede hazer el leglar.]

RESOL. CCXC.

An iudex Ecclesiasticus possit punire adulterum, vel hoc crimen sit mixti fori? Ex part. 4. tract. 1. Resolut. 16.

§. 1. Negativam sententiam tenet Pereira de manu Regia part. 2. cap. 56. num. 11. quia crimen adulterij saeculare est, ratione materiae & personarum; Absurdum ergo videtur asserere quod ad punitionem criminis saecularis Ecclesia cognoscere possit, aliam enim illud idem de furto & homicidio deberet admitti, quo nihil absurdius dici potest; nam Ecclesia in adulterio & similibus solum ad correctionem se intrinsecare debet, propter peccatum ratione spiritualis finis, non vero ut vindicet, quia punitio subeunti ad saeculares magistratus spectat. Ita ille.

2. Sed haec opinio est contra communem opinionem Doctorem, & praecipue Canonistarum in cap. gaudemus de diuortio. Covarruvia part. 2. cap. 7. §. 7. num. ult. Abbas in cap. tua, num. 6. de procurat. & in cap. cum sit, de foro competent. num. 14. Layman in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 2. n. 5. & aliorum assententium adulterium esse crimen mixti fori, tum quia per adulterium peccatur contra matrimonium, quod est vnum de Sacramentis Ecclesiae, & sic aliquo modo peccatur contra Ecclesiam. Quae ratio est cur etiam facilegia in Ecclesiastico foro puniantur, quin imò adulterium continet in se sacrilegium, ut asserit Imperator in L. quamvis, C. de adulteriis, ergo, &c. & ideo praeter Doctores citatos hanc sententiam docet Bellettus in disquis. Cleric. part. 1. tit. de favore Clericorum reali. §. 5. n. 63. ubi citat Felinum, Archidiaconum, Clarum, & alios.

RESOL. CCXCI.

Quando iudex laicus & Ecclesiasticus possint cognoscere de crimine adulterij?

Et an de adultero ad poenam sanguinis imponendam solus iudex saecularis sit competens, & quoad alias poenas sit causa mixti fori, & ideo deur locus praeventioni?

Idem dicendum est, si de diuortio, & amissione dotis Tom. IX.

agatur, vel an in causa diuortij solus iudex Ecclesiasticus sit competens?

Et an, si de sola separatione coniugum ad tempus ob lepram vel aliud impedimentum agatur, solus iudex Ecclesiasticus sit competens?

Et quid, quando questio mota est de alimentis praestandis adultera à viro separata? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 87. alias 86.

§. 1. DE hac quaestione agunt Ioan. de Hevia in sup. hoc in Curia Philippica, q. est. 3. §. 2. num. 20. Co. Ref. praeventorem, vers. lafis num. 22. Suarez de Paz in praxi tom. 2. pral. 2. num. 32. Miranda in ord. iudic. tom. 1. quest. 1. art. 5. concl. 7. Martha de iurisdic. part. 2. cap. 19. Vincentius de Franco decis. 312. Cevallos de cognit. per viam violentiam, part. 2. quest. 8. Riccius part. 5. collect. 1076. Farin. in praxi crim. p. 3. q. 99. n. 112 & p. 5. q. 141. n. 2. Azor. p. 2. lib. 3. c. 53. q. 2. & alij.

2. Dico igitur, quod de adulterio ad poenam sanguinis imponendam, solus Iudex saecularis est competens, quoad alias vero poenas est mixti fori, & ideo datur locus praeventioni. In causa vero diuortij Iudex Ecclesiasticus solus est competens, ad cognoscendum de adulterio. Ita DD. citati, quibus adde Germonium de sacror. immunit. lib. 3. c. 12. uu. 58. & Miranda de ordine iudiciali, q. 1. art. 5. concl. 6. Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 10. disp. 8. num. 15. ubi refellit Decium in cons. 212. n. 2. & alios assententes, quod si simul agatur de diuortio, & amissione dotis, talis cognitio est mixti fori.

3. Imò, et si de sola coniugum separatione ad tempus ob lepram, vel aliud impedimentum agatur, solus Iudex Ecclesiasticus est competens: quicquid in contrarium asserat Rupellatus forens. instit. Gallia, lib. 1. c. 25. Et si quando ageretur de diuortio coram Iudice Ecclesiastico, questio alimentorum, & dotis amittenda, tanquam ei accessoria, pertinet ad eundem, secus autem, dum causa principalis veteretur de dote: nam talem cognitionem pertinere ad solum Iudicem laicum, existimandum puto.

4. Ex his autem infert Sanchez n. 17. quod quaestione mota de alimentis praestandis adultera à viro separata coram iudice saeculari, vitioque excipienti de sufficienti causa diuortij, debet saecularis Iudex liri supersedere, donec Ecclesiasticus diuortij quaestionem ditimat. Ita ille, & alij: quae omnia pro praxi sunt valde adnotanda. Sed circa praedicta, & multa alia, in ordine ad praesentem materiam, vide Barbof. de potest. Episc. p. 3. allegat. 84. per tot.

RESOL. CCXCII.

An iudex Ecclesiasticus possit punire laicos concubinos?

Et an concubinarus sit crimen mixti fori? Ex part. 1. tit. 2. Ref. 88. alias 87.

§. 1. Respondeo affirmativè, ut clarè patet ex Concil. Trident. sess. 24. c. 8. Aduertendum est tamen, quod dictum Concilium non tollit alias poenas à iure communi vel statutis synodalibus, contra concubinos inflictas, nec alium modum procedendi contra eosdem, inducit nisi velit Ordinarius eos excommunicare: quia tunc forma d. c. 8. seruanda est. Et ita fuisse decilum à Sacra Cardinalium Congregatione restatur Armentariz in Recop. leg. Nauarr. d. 5. tit. 3. leg. vnic. de adulter. n. 9. & post illum Barbof. in collect. to. 1. lib. 1. tit. 35. cap. 1. n. 3. qui n. 4. doctè, ut semper solet.

2. Ex his infert, posse Episcopum in prima admonitione